

**Posouzení vlivu plánované půdní vestavby
Dětské léčebny ve Křetíně na populaci netopýrů**

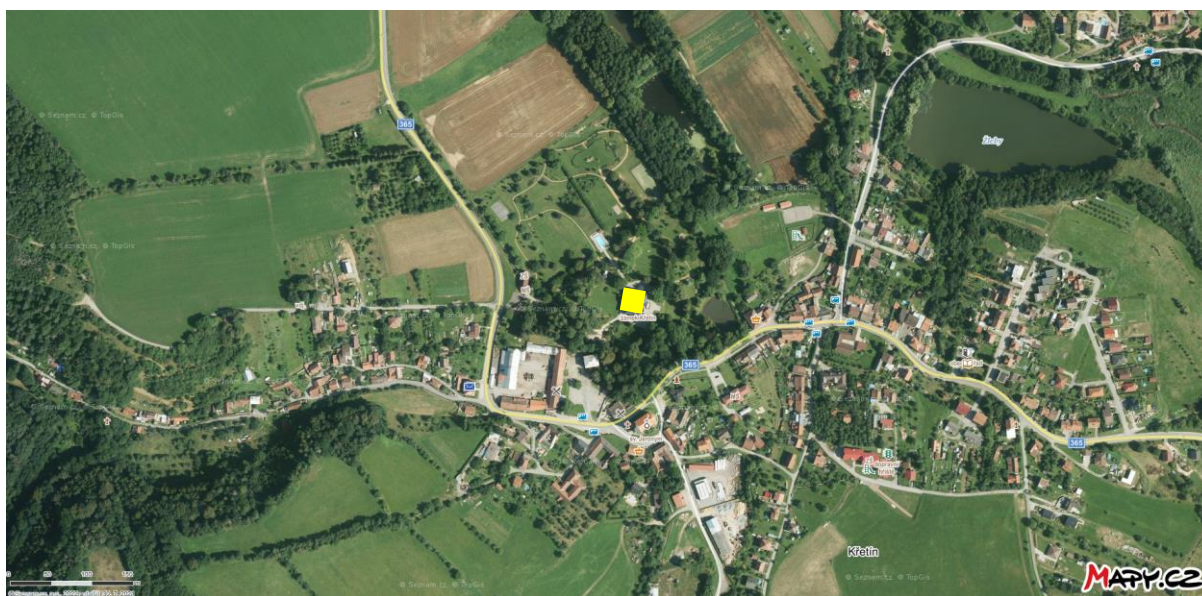
Odborný posudek – zoologický průzkum

doc. Mgr. Jan Zukał, PhD., MBA

Brno, červenec 2022

Obsah posudku

Cílem posudku je zhodnocení aktuální situace dětské léčebny – záměčku ve Křetíně v souvislosti s plánovanou půdní vestavbou kanceláří včetně hygienického zázemí, a jejím potenciálním vlivem na chráněné živočichy včetně návrhu vhodných kompenzačních opatření. V této studii jsem posuzoval význam lokality z hlediska specifických nároků řádu letouni (*Chiroptera*). Zoologický průzkum lokality proběhl během měsíců září 2021 a červenec 2022.

Obr. 1 Lokalizace dětské léčebny v obci Křetín a jeho širší okolí (budova záměčku je označena žlutě)

Stručný popis lokality

Předmětem studie je budova dětské léčebny, která je situována v záměčku uprostřed parku tvořícím severní okraj obce Křetín (okres Blansko) (Obr. 1). Záměček byl postaven v roce 1861 původními majiteli Des Fours – Walderode. Po 2. světové válce byl konfiskován a od roku 1947 je zde provozována dětská ozdravovna. Budova léčebny byla během následujících let několikrát rekonstruována a modernizována. Jedná se o samostatně stojící dvoupodlažní budovu se suterénem a půdou (Obr. 2), která je rozdělená do několika částí s poměrně členitým prostorovým uspořádáním vč. výšky podlah i stropů. Půda je přístupná z vedlejšího schodiště v jihozápadní části budovy a v zimě 2012 došlo k zateplení podlah.

Záměček je registrován jako evropsky významná lokalita soustavy NATURA 2000 (lokalita CZ0623709 Křetín – zámek), jelikož zde sídlí v půdních prostorech letní kolonie

vrápence malého (*Rhinolophus hipposideros*). V blízkém okolí budovy nestojí žádné další stavby, naopak je zde pouze parková zeleň včetně dvou rybníků, které představují hlavní lovecké biotopy vrápence malého. V širším okolí navazuje na jižní straně parku zástavba obce Křetín a významným krajinným prvkem je východně od záměčku také vodní nádrž Letovice.

Obr. 2 Pohled na budovu dětské léčebny z jihovýchodní strany.

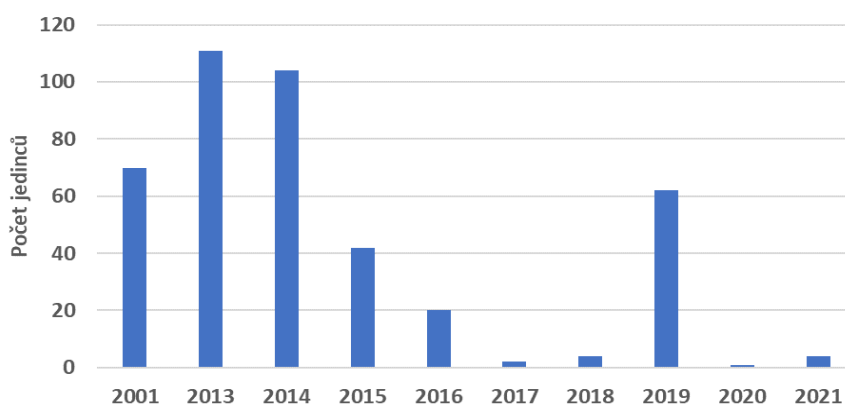
Stavební záměr

Záměrem investora, kterým je příspěvková organizace Jihomoravské dětské léčebny, je realizace půdní vestavby, která by měla řešit současný nevyhovující stav rozmístění kanceláří vedení dětské léčebny a centralizaci těchto prostor. Vestavba zahrnuje vytvoření nových kanceláří s pracovním prostorem pro 4 osoby a sociálního zázemí včetně malé kuchyňky. Zastavěný prostor zabere cca 150 m², což je méně než čtvrtina celkového objemu půdních prostor.

Plánovaný záměr může zasáhnout úkryty netopýrů a to tím, že by došlo ke zničení vlastního úkrytu (zastavění využívaných prostor) nebo k zničení (zakrytí) vstupů do těchto úkrytů. Primární snahou je tedy zachovat úkryty pro netopýry i po rekonstrukci budovy, pokud možno v plném rozsahu. V některých případech není zachování úkrytu možné, i tehdy je však potřeba postupovat tak, aby negativní dopad rekonstrukce na chráněné živočichy byl

co nejmenší. Všechny druhy netopýrů vyskytující se v České republice jsou totiž chráněny zákonem (Zákon 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny a prováděcí vyhláška č. 395/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů) a právní ochraně podléhají také sídla těmito živočichy využívaná – a to jak přirozená, tak umělá. Všechny druhy netopýrů podléhají přísné ochraně navíc i na základě evropské legislativy, tzv. Směrnice o stanovištích (č. 92/43/EEC), která byla v naší legislativě implementována do zákona č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny ve znění zákona č. 218/2004 Sb. Proto je povinností investora i stavebníka zajistit, aby během stavby nedošlo k ohrožení zvířat či zničení jejich úkrytů. Tuto povinnost současně ukládá i stavební zákon (č. 183/2006 Sb., § 152–154). Níže navržené kompenzační opatření mají proto minimalizovat případný negativní dopad rekonstrukce na chráněné živočichy.

Návrh půdní vestavby byl vytvořen architektonickou kanceláří Madadors Architects z Brna, a na základě osobní konzultace realizované v roce 2021, je v něm zohledněn i fakt, že je půda využívána netopýry jako úkryt letní kolonie samic. Veškerá doporučení vzešlá z jednání (21.9.2021) byla zakomponována přímo do stavebního projektu – například kancelářské prostory nevyplňují celý výškový profil půdy a ponechávají tak volný průlet netopýrům do všech prostor půdy.

Obr. 3. Vývoj početnosti letní kolonie vrápence malého (*Rhinolophus hipposideros*) ve Křetíně

Hodnocení stavebního záměru z hlediska letounů (*Chiroptera*)

Prostory půd loveckých zámečků a podobných staveb jsou významným typem úkrytu využívaného některými druhy netopýrů. Díky svým specifickým mikroklimatickým podmínkám (Zukal 1994) poskytují ochranu a vhodné prostředí letním koloniím samic s mláďaty. Nejčastěji jsou v podobných úkrytech na jižní Moravě nalézány druhy jako netopýr

velký (*Myotis myotis*), netopýr brvitý (*Myotis emarginatus*), netopýr večerní (*Eptesicus serotinus*), netopýr dlouhouchý (*Plecotus austriacus*) nebo vrápenec malý (*Rhinolophus hipposideros*).

Půdu dětské léčebny využívá letní kolonie samic vrápence malého (*Rhinolophus hipposideros*), jejíž přítomnost je důvodem pro její zařazení mezi evropsky významné lokality systému NATURA 2000. Přítomnost kolonie v počtu 60 až 80 kusů zde byla poprvé zjištěna v roce 2001 při plošném monitoring netopýrů na budovách v širším okolí Moravského krasu (Pokorný et al 2003). Od roku 2013 je kolonie pravidelně monitorována, přičemž její početnost silně fluktuuje a kolonie pravděpodobně využívá úkryt jen v určité části letního období (Obr. 3). V posledních letech byly během červencových kontrol zastiženy pouze jednotlivé kusy (od 1 do 6), podobně během naší kontroly dne 15.7.2022 zde bylo zjištěno celkem 9 jedinců. Nicméně v severovýchodní části půdy byl při této návštěvě, stejně jako v roce 2021 (kontrola 21.9.2021), nalezen čerstvý trus, jehož množství svědčí o přítomnosti mnohem většího počtu jedinců (Obr. 4). Ve střední části půdy byl navíc nalezen trus většího druh netopýra, pravděpodobně netopýra večerního (*Eptesicus serotinus*), zvířata však nebyla zaznamenána.

Obr. 4 Pobytové stopy (hromady čerstvého trusu) na půdě záměčku při monitoringu v roce 2021

Vlastní úkryt kolonie vrápence malého (*Rhinolophus hipposideros*) je tedy situován výhradně v severovýchodním rohu půdy záměčku (Obr. 5). Nicméně při kontrolách se nepodařilo identifikovat místa, která využívají netopýři jako výletové otvory a větší či menší hromádky trusu byly zjištěny prakticky ve všech prostorách půdy.

Obr. 5 Severovýchodní roh půdy záměčku, který je využíván jako hlavní úkryt kolonie

Kompenzační opatření

S ohledem na aktuální situaci je nutné konstatovat, že oprava budovy do určité míry zasáhne současný úkryt vrápence malého (*Rhinolophus hipposideros*). Nicméně návrh půdní vestavby, jak byl připraven firmou Madadors Architects citlivě zohledňuje životní potřebu netopýrů. Přesto je třeba realizovat specifická kompenzační opatření, která by měla případné negativní změny zmírnit (viz níže) a z hlediska legislativního je nutné **požádat o výjimku z prováděcí vyhlášky č. 395/1992 Sb.** k zákonu č. 114/1992 Sb. § 50 odstavec 2, jelikož přestavbu střechy s úkrytem lze považovat za rušení a poškození úkrytu netopýrů.

Při realizaci stavby je nutné postupovat opatrně a dodržet několik základních zásad ochrany ohrožených druhů živočichů:

- stavební práce nelze realizovat v období, kdy je úkryt obsazen koloniemi netopýrů, tj. od poloviny dubna do poloviny září.

- v případě, že bude při realizaci stavebních prací nalezen obsazený úkryt, je nutné přesunout práce na jinou část budovy a umožnit netopýrům opustit tento úkryt. Případně si vyžádat spolupráci s odborníkem (např. zaměstnanci záchranné stanice), který zajistí jejich odchyt.
- je nutné zachovat nedotčené prostory severovýchodního rohu půdy, kde je lokalizován hlavní úkryt kolonie (již zahrnuto v návrhu projektu).
- prostory půdní vestavby nebudou vyplňovat celý výškový profil půdy, čímž se umožní netopýrům využívat všechny části půdních prostor jako je tomu doposud (již zahrnuto v návrhu projektu).
- vlastní realizaci vestavby doporučuji průběžně konzultovat s odborníkem ochrany přírody.

Závěr

Celkově lze konstatovat, že stavební úpravy plánované v návrhu projektu ovlivní úkryt netopýrů. Nicméně, při dodržení navržených kompenzačních a ochranných opatření, a podmínek realizace nebude jejich dopad na početnost netopýrů zásadní.

Použitá literatura

1. Pokorný, M., Berková, H., Gaisler, J., Řehák, Z., and Zukal, J. (2003). Letní výskyt netopýrů v lidských stavbách v Moravském krasu a širším okolí. *Vespertilio* 7, 161-168.
2. Zukal, J. (1994). Aktivita, echolokace a lovecké chování *Myotis emarginatus*. Dizertační práce. Masarykova univerzita, Brno. 103 pp.

Jan Zukal

